

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) LIV (48)

Štev. (Nº) 12

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

13 de abril - 13. aprila 1995

VLADIMIR KOS

Velika noč četrto leto [po osvoboditvi]

Orkestra nimam; naj bo dirigent
mi veter s pomladanskimi drevesi,
z lomljenjem grud in z zvoki s strun morjá.

Naj spremlja me iz rožnatih trobent;
Velika noč je, Miriám v nebesih
bom pel, ki zvesta je ob križu stala,
da z Božjim Sinom pretrpi za nas.

O, Miriám, za nas si Ga nosíla!
O, Miriám, za nas si Ga rodila,
delila z Njim obsojenca nečast!

A On je vstal od mrtvih v sodbi slave!
In v soju Tvojih čakajočih sveč
Njegovih ustnic „Miriám!“ pozdrav
je najprej Tebe vekomaj osrečil.

Ob njem Kraljica si velikonočna —
beseda Tvoja, ah, kako je močna —
izprosi nam... velikonočne sprave.

(z iskrenimi velikonočnimi voščili)

VSTALI KRISTUS Veselka Šorli-Puc

SVOBODNA SLOVENIJA

želi vsem bralcem, rojakom v Argentini,
po svetu ter v Sloveniji
vesele in blagoslovljene praznike
Kristusovega Vstajenja!

Preiskovanje povojnih pobojev v Sloveniji

Kriminalisti Ministrstva za notranje zadeve so začeli preiskave o povojnih ubojih, umorih in drugih nesodnih usmrčitvah, ki so jih izvajali vsaj še dve leti po koncu druge svetovne vojne. Predstavnik službe za stike z javnostjo na notranjem ministrstvu Ivo Trobec je ob tem izjavil, „da je preiskovanje povojnih pobojev med prednostnimi nalogami Ministrstva za notranje zadeve.“ V okviru omenjenih preiskav obiskujejo kriminalisti posameznike, ki naj bi v okviru OZNE, UDBE ali VOSA izvajali usmrčitve. Zvedelo se je, da so tako obiskali nekdanje partizane B. R. v Gorjah pri Bledu in F. P. na Jesenicah. Oba pa sta se zasliševanju uprla in odklonila pričevanje.

Kaže, da je razkrivanje povojnih zločinov del priprave na praznovanje 50-letnice konca druge svetovne vojne, ko se je v Sloveniji pričelo tudi obdobje stopnjevanja umorov in zločinov proti pripadnikom domobranskih enot in drugih protikomunistov. Svoji umorjenih zdaj vlagajo prijave proti zločincem na policijske postaje, tožilstva ali pa na sodišča. Ob tem je glavni državni tožilec Anton Drobnič poudaril, „da tožilstvo že štiri leta zahteva, da kriminalisti raziščejo povojne poboje in da parlamentarne preiskovalne komisije za

povojne poboje Jože Pučnik pa je glede preiskav kriminalistov opozoril, „da so uradni organi dolgo časa sploh ignorirali vse tovrstne prijave državljanov. Sicer pa policija mora raziskati neki sum in ga ovreči ali potrditi.“

V Sloveniji menda nihče ne ve, koliko ljudi je bilo po drugi svetovni vojni umorjenih zgolj zaradi tega, ker so bili kritični do komunističnega režima. V ZDA je leta 1985 izšla tako imenovana Bela knjiga s seznamom žrtev, ki jo bodo letos v Sloveniji ponatisnili. Iz tega seznama naj bi bilo razvidno, da so komunistični revolucionarji med vojno umorili okrog 2 tisoč svojih nasprotnikov, po vojni pa naj bi bilo žrtev približno 12 tisoč. To so bili v veliki večini nekdanji domobranci.

F. Z.

Zamolčane osebe v knjigi umrlih

Osebe, ki so izgubile življenje v množičnih pobojih sli so bile usmrčene med in po drugi svetovni vojni, doslej niso bile vpisane v matično knjigo, zato je ministrstvo za notranje zadeve pripravilo spremembo zakona o matičnih knjigah, na podlagi katerega bi zamolčane osebe vpisali v matično knjigo umrlih.

Za slovesnosti v duhu sprave

Izjava komisije Pravičnost in mir

Podobno kot številne druge države bo tudi Slovenija obhajala petdeseto obletnico konca druge svetovne vojne.

Ta vojna je bila za naš narod še posebno tragična zaradi bratomornega spopada med partizani in domobranci. Konec vojne in okupacije pa slovenskemu narodu ni prinesel tudi notranje svobode, se pravi demokracije, kakor se je to zgodilo marsikje drugod.

Nobenega dvoma ni, da je komunistična partija zlorabila narodnoosvobodilno hotenje naših ljudi za svoje revolucionarne cilje. Nad tisoč Slovencev in Slovenk je „likvidirala“ samo zato, ker niso bili za komunizem in preden so ti sploh organizirali kako samoobrambo. Danes lahko samo obžalujemo, da je prihajalo tudi do nedovoljene, čeprav izsiljene kolaboracije in da je okupator lahko izkoriščal tako nastalo stanje državljanske vojne za svoje namene. Tudi na strani domobranskega odpora revolucionarnemu nasilju so se zgodili zločini in druga taka dejanja, ki jih je treba obžalovati. Ne moremo pa mimo dejstva, da je domobranstvo nastalo kot posledica samoobrambe proti revolucionarnemu nasilju, ki ga je izvajala partija in s tem domobranstvo sprovcirala.

Petdeseto obletnico konca vojne moramo torej obhajati z več resnice. To nam je omogočeno, ker že pet let živimo v demokraciji in zato šele od tedaj legitimni državni ureditvi. Nujno je potrebno, da namesto s proslavami, kakršne smo poznali v minulem režimu, obhajamo letošnjo obletnico v ozračju sprave in z obžalovanjem vse zablod in zločinov na obeh straneh. Ob misli na množične poboje, ki so potekali v Sloveniji takoj po vojni, ne more danes noben moralen človek čutiti posebnega zmagoslavja.

Pravičnost zahteva, da priznavamo iskreno rodoljubje veliki večini vseh, ki so se v tej vojni znašli na različnih bregovih in so mnogi od njih med vojno in neposredno po njej izgubili življenje. Vse naše mrtve naj že enkrat objame naš spoštljivi spomin, ki naj nas dokončno zaveže, da bomo sedaj, ko imamo samostojno državo in vse možnosti, da postanemo tudi demokratična družba, živeli v miru in medsebojnem spoštovanju. To bi moral biti glavni poudarek letošnjih spominskih slovesnosti.

Žal pa je veliko znamenj, da po celi polovici stoletja v našem narodu še ni zadosti take politične in moralne zrelosti. Zaradi tega smo lahko samo močno zaskrbljeni tudi za prihodnost. Kdor namreč ni pripravljen ničesar obžalovati, daje vtis, da je pripravljen vse še enkrat ponoviti, tudi revolucionarni teror in skoraj polstoletno teptanje človekovih pravic.

Hočemo ali ne, spomin na nesrečna leta 1941-1945 nas bo preganjal in ločeval tako dolgo, da ne bo prišlo do odkritega priznanja vseh oblik odgovornosti za dogodke iz tega obdobja, do poprave krivic in končno sprave. Zgodovina nas opozarja, da je zgodovinski spomin trdoživ, da mrtvi ne nehajo govoriti in da krivice kateregakoli izvora opozarjajo nase, dokler niso poravnane. Zato je nujno potrebno, da s prihodnjimi proslavami naredimo korak k spravi, in ne proč od nje.

V Ljubljani, 7. aprila 1995

Prof. dr. Anton Stres, predsednik

Zgodilo se je v Sloveniji

Zunanji minister Zoran Thaler, v pogovorih z Italijo, zahteva normalizacijo položaja slovenske manjšine v Italiji, podobno velja za Avstrijo. Ministrstvo si bo prizadevalo, da bi zagotovilo pogoje za boljši sprejem slovenskega televizijskega signala na Koroškem, saj na tem področju doslej ni bilo storjenega dovolj.

Komisija DZ za volitve, imenovanja in administrativne zadeve (KVIJAZ) je v četrtek, 31. marca podprla kandidature Lojzeta Peterleta (SKD) za predsednika odbora DZ za mednarodne odnose. O tem predlogu je DZ odločil na marčnem zasedanju.

Vlada RS je določila 30. marca, da bo minister brez listnice Boštjan Kovačič do nadaljnjega namesto obrambnega ministra Jelka Kacina, ki je na zdravljenju v Kliničnem centru, predsedoval koordinacijskemu odboru za obeležitev 50-letnice zmage nad nacizmom in fašizmom.

Vlada je 25. marca prejela predlog državnega proračuna za leto 1995. Skupni obseg proračuna za letošnje leto naj bi znašal 510,4 milijarde SIT, skupni prihodki proračuna pa naj bi dosegli 521,7 milijarde SIT. Predviden je torej proračunski presežek v višini 11,3 milijarde SIT. Letos bo treba odplačati za 41 milijard SIT dolgov, ki bodo pokriti iz predvidenega presežka letošnjega proračuna, z zmanjšanjem sredstev na račun in z zadolževanjem v višini dobrih 21 milijard SIT. Javna poraba naj bi tako v letošnjem letu dosegla 46,2 odstotka BDP, kar pomeni znižanje za dober odstotek z minulim letom.

Parade ne bo

Obrambni minister Jelko Kacin ne govori več o vojaški paradi, ki bi jo priredili v nedeljo, 14. maja, dopoldne ob 50-letnici konca druge svetovne vojne ter zmage nad fašizmom in nacizmom.

Zamislil o paradi se je javnost uprla; proti so bile tudi nekatere politične stranke; najbolj odločni nasprotniki pa so ustanovili celo poseben Odbor proti vojaški paradi v Sloveniji. Namesto parade v počastitev omenjenih jubilejev v centru Ljubljane bi organizirali nekakšen sprevod veteranov.

To bo mimohod partizanov, vojnih veteranov iz Združenih držav Amerike, Anglije in Francije ter bojevnikov, ki so leta 1991 ubranili Slovenijo pred napadom nekdanje Jugoslovanske vojske. Ni gotovo, če bodo v sprevodu korakali tudi ruski veterani zmagovite vojne iz maja 1945. leta. Slovenci ne marajo ničesar, kar prihaja z

Vzhoda, posebej zaradi tega, ker Rusija postaja ponovno imperialistična velesila, ki zatira osamosvajanje majhnih narodov.

Tudi če v Ljubljani ne bo vojaške parade, pa bodo v sprevodu sodelovali tisti, ki tvorijo t. i. enoumje. V bistvu bo to manifestacija prejšnje ideologije režima, ki je desetletja prikrivala, da se je v Sloveniji tudi po formalnem zaključku druge svetovne vojne nadaljevala komunistična revolucija, ki je usmrtila več tisoč Slovencev.

Spričo takega značaja sprevoda veteranov iz raznih vojsk, v katerem seveda ne bo mesta za domobrance in druge Slovence, ki so pripadali in še pripadajo protikomunističnemu taboru, je zamisel o njem odklonila tudi Nova slovenska zaveza, nemara najbolj vplivno protikomunistično združenje v Sloveniji.

Nova pričevanja pred Pučnikovo komisijo

Pred preiskovalce stopili še dve priči iz povojnih let

Pred preiskovalno komisijo državnega zbora o raziskovanju povojnih množičnih pobojev in pravno dvomljivih sodnih procesov pod vodstvom Jožeta Pučnika (SDSS) sta nastopili še dve priči, devetinsedemdesetletni sodnik v pokoju in nekdanji mariborski okrožni javni tožilec v letu 1945 Jože Pavličič ter štiriinosemdesetletna inženirka kemije in v letih po vojni administratorica v arhivih Ozne (Organizacija za zaščito naroda) Zorka Maležič.

Prvi je junija in julija leta 1945 pripravil civilno javno tožilstvo v Mariboru in med drugimi opravljal tudi nadzor postopkov v tamkajšnjih taboriščih Strnišče (Kidričevo), Studenci in nekaterih drugih. Njegovo ime so omenjale tudi nekatere dosedanje pričbe in preiskovanci, vendar je nekdanji tožilec na današnjem zaslišanju ostro zavrnil trditve iz pričanja Zdenka Zavadlava, da naj bi zaradi potrebe po izdaji mrliških listov prav njemu Ozna posredovala sezname izvensodno usmrčenih oseb na območju Maribora. „To so lažnive in izmišljene izjave,“ je zatrdil pričevalec in o Zavadlavovih obtožbah menil, da so maščevanje zaradi razširitve obtožnice, ki jo je kot javni tožilec vložil proti Zavadlavu med t. i. informbirojem. „Vosovka“ Zorka Maležič je v partizanih skrbela za „organizacijo in vodenje evidence protinarodnih elementov“, od leta 1945 do 1949 pa je bila (s presledki zaradi treh rojsteh) „administratorica in arhivarka“ v četrtem odseku Ozne.

Člane preiskovalne komisije je zanimala predvsem usoda seznamov okupatorskih sodelavcev, ki jih je partizanska obveščevalna služba pripravila že med vojno in jih je Maležičeva po vojni izročila Ozni pod vodstvom Ivana Matije Mačka. Po njenem mnenju so bili seznamski zaradi načina pridobitve „neaktualni“ in „figo vredni“.

Pred preiskovalno komisijo naj bi nastopil tudi nečak nekdanjega vojaškega atašeja Kraljevine SHS v Berlinu dr. Viktor Vauhnik, vendar se seje ni mogel udeležiti. Komisiji naj bi posredoval podatke o stricu Vladimirju, ki naj bi pred vojno domnevno vodil kraljevo obveščevalno službo, med vojno pa naj bi bil vse do izdaje in internacije v taborišče Dachau britanski agent v Sloveniji. Pred koncem seje je preiskovalna komisija za zaprtimi vrati

razširila tudi dokazni sklep preiskave in prihodnjim pričam ter preiskovancem dodala še eno ime. Nekdanji javni tožilec Jože Pavličič je v povojnem Mariboru, kjer sta poleg civilnega sodnega aparata delovali tudi vojaški sodišči, pripravil tudi sodišče narodne časti in nadziral zakonitost postopkov v takratnih taboriščih. Predsednik preiskovalne komisije Pučnik je pričbo opozoril na obstoj dokumentarnega gradiva, po katerem naj bi iz Strnišč vsak dan odvažali trupla ljudi, ki so umrli zaradi „griže“. Pavličič je vztrajal pri svojih trditvah, da mu o tem ni pripovedoval nihče, prav na njegovo posredovanje pa naj bi iz omenjenega taborišča v „ormoški grad“ in ustreznejše razmere prepeljali tudi vse matere z otroki. Za izvensodne poboje in množična grobišča v okolici Maribora ni slišal. Slišal je le za likvidacije vrnjenega Rupnikovega bataljona, vendar se ob tem ni zgražal, saj je omenjena enota postrelila ves njegov „bataljon z ženskami in mladimi dekleti vred“. Med obiski taborišč in zaporov je slišal tudi za pogrešane ljudi in da so več tisoč nemških državljanov z vlakom izselili v Avstrijo. Med razmeroma dolgim zaslišanjem je Pavličič večkrat protestiral zaradi domnevnih podtikanj nekaterih članov preiskovalne komisije.

„Slovenec“, 5. aprila 1995

NOVICE S PRIMORSKE

NEMIR je naslov druge pesniške zbirke Jurija Pajka, ki je sicer izšla v Ljubljani. Spremenne besede je napisal pisatelj Igor Torkar, ki je zapisal, da pesmi nakazujejo prehod v dobo novih sintez: v Paljku zveni zaresen smeh, zaresen jok, zaresna jeza, zaresno hrepenenje, zaresna žalost in zaresno kesanje.

V ČEDADU je tudi letos Kulturno društvo Ivan Trinko izdalo Trinkov kolektar. Na 150. straneh je najti članke, ki pričajo o preteklosti in sedanjosti slovenske manjšine, ki prebiva v Videmski pokrajini in Benečiji.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Končno se je volilni zorni kot popolnoma ukoreninil v argentinskemu življenju in tako vlada kot opozicija izrabljata vsak dogodek, da napeljujeta vodo na svoj mlin. V tem oziru je opozicija na boljšem, ker ni vse v redu, ne na gospodarskem ne na socialnem področju. Je pa ena izmed točk, ki je zlasti bistvena v teh dneh: zakon o medicinskih patentih. Tu se je vlada znašla med dvema ognjema.

KAJ JE VAŽNO

Vlada je imela namreč čas do te srede 12. aprila, da potrdi zakon ali pa da predsednik izrazi svoj veto, naj bo na celotno besedilo ali le na posamezne člene. S tem zadeva seveda še ne bo končana. Vsekakor je vidno, kaj je za vlado bolj važno: notranji mir, soglasje s kongresom, domača podjetja in socialno stanje, ali soglasje z diktatorji, ki prihajajo iz severa.

Zadeva seveda ni tako enostavna kot bi izgledalo na prvi pogled. Res je, da gre končno le za izredne količine denarja; a v vsem je toliko detajlov, da se človek včasih kar izgubi v tej džungli. A pojdemo počasi.

V bistvu gre za intelektualno pravico izumitelja formule različnih zdravil. Doslej Argentina ni priznala te pravice, češ da so zdravila „socialni blagor“, nad katerim ne more biti lastnine. Zaradi tega so država in posamezne vlade vedno bile pod pritiskom Severne Amerike, ki je zahtevala, da se v tem oziru Argentina „modernizira“. Pritisk je prihajal in se je te dni znova jasno pokazal tudi iz Evrope, zlasti iz Anglije in Švice, ki imata tudi izredno razvito farmakološko industrijo. Suverenost posameznih držav v tem oziru nima mnogo opraviti.

Ta problem seveda ni le argentinski. Na zadnjem dolgoletnem zasedanju GATT (Sporazum o trgovini in cenah) so gleda tega postavili jasna pravila in vse države zlasti tiste v razvoju, ki niso imele pristojnih zakonov, bodo to zadevo morale urediti. Kar se tega tiče je Argentina med prvimi, ki se je na sporazum pozitivno odzvala.

A kočljiva točka je ravno v tem. Argentinski zakon ima nekatere člene, ki niso po godu zunanjim farmakološkim kapitalom. Zlasti dve točki zakonskega besedila jim gredo na živce. Prva predvideva osem let roka, da morejo tuji laboratoriji patentirati v Argentini nove formule. Seveda prav tako tudi osem let, da argentinski laboratoriji pričnejo plačevati tujim laboratorijem intelektualno pristojbino. Če računamo, da se letno za zdravila v Argentini potroši 4.500 milijonov dolarjev in da je intelektualna pristojbina običajno 4–6% cene, lahko zračunamo za kakšne vsote gre.

Še drug problem: zakon, kot ga je kongres izglasoval, zahteva, da mora dotični laboratorij, ki patentira neko zdravilo, tega tudi proizvajati v Argentini. Ali z drugimi besedami, ne sme ga enotavno uvažati. Tudi je primoran, da dovoli drugim laboratorijem, da proizvajajo (proti pristojnemu odplačilu intelektualne pravice) dotično zdravilo. S tem se odstrani nevarnost monopola. Kar se uvoza tiče ima Argentina sijajen razlog: za časa malvinske vojne ne Evropa ne ZDA niso dovolili v Argentino uvažati zdravil, celo ne na zahtevo „humanitarne pomoči“. Sedaj nacionalistični krogi pogrevajo to zadevo.

Potem je še nekaj manjših problemov. Severnoameriški krogi jih skupno naštevajo kar petnajst, predsednik Menem jih je omenil „deset“. A v inozemstvu gre bistveno za to, da bodo sedaj enakovredne

zakone morale izglasovati številne latinoameriške države in v ZDA (in tudi v Evropi) se boje, da bi „slab zgled“ iz Argentine mogel „negativno“ vplivati širom kontinenta. Zato grožnje o represalijah in „upanje“, da bo Menem vložil svoj veto pri nezaželenih členih.

Govoriti o represalijah je nesmiselno. Sam GATT dovoljuje rok desetih let, torej argentinskih osem je še bolj pozitivnih. Seveda GATT govori o „državah v razvoju“. Menem pa smatra, da smo v „prvem svetu“ oziroma, da je Argentina razvita država. Zato je ameriški poslanik Cheek trdil, da bi bil ta zakon primeren za Burundi, ne pa za Argentino.

ZA VSAK GLAS

Res je, da je odločitev vlado krvavo stala. Neverjetno, koliko so si v roznati palači belili glave, kako ugoditi severnoameriškim pritiskom, obenem pa ne izpostaviti se, kar bi lahko povročilo razkol v samem peronizmu in reakcijo opozicije ter beg lastnih volilnih glasov v sosednje stranke, zlasti v Fronto, ki je pravzaprav že peronistična „podružnica“ na poti do samostojnosti.

Totalni veto ne bi imel smisla, delni veto je politično dražji, pa še nevarnejši, ker po novi ustavi delni veto spremeni duh zakona in ni veljaven. To bi stvar izredno zapletlo, tudi če bi se končno vrhovno sodišče odločilo v prid vlade. Ostala je tudi lažja pot „reglamentacije“, s katero se lahko zakon bistveno spremeni, z manjšo politično ceno in manjšimi zapletmi. Seveda bi „zunaj“ bili tudi manj zadovoljni in to je Menemu zelo pri srcu, še bolj pa gospodarskemu ministru. Cavallo je vztrajno zahteval predsedniški veto. Menem se je končno odločil, da vso stvar preloži na poznejši čas. Zakon je enostavno vrnil kongresu, naj ga prerešeta in priliči. Stvar se znova začne.

Vse to se je dogajalo v osrčju volilne kampanje, v kateri Menem obljublja, da bo v novi dobi „ustvaril“ 350.000 novih delovnih mest, trdi, da je edini, ki more odpraviti brezposelnost in se zaklinja, da je izpolnil vse svoje predvolilne obljube.

Massaccesi s svoje strani skuša radikalizem znova postaviti na drugo mesto. Objavil je že svoj vladni program, izbral bodoče sodelavce, med katerimi bi Terragno bil „ministrski predsednik“, sklenil mir z Alfonsinom in postavil v borbeno stanje ves radikalizem itd.

Fronta pa medtem posega zlasti na gospodarsko področje, kjer kritizira vladne ukrepe, medtem ko prisega, da bo ohranila stabilnost in obdržala vse bistvene točke konvertibilnosti, toda s socialno pravico in humanitarnim čustvom.

Ob tem omenimo še eno zanimivost. Zadnje čase se iz volilnega vidika posveča kaj malo pozornosti sindikalizmu. Menemu, ki je zmagal z izredno podporo sindikatov je uspelo, da je razbil sindikalno politično moč: izpodkopal je temelje nezahvalnemu Ubaldiniju (ta je aktivno sodeloval pri volilni kampanji leta 1989) in zasejal neenotnost v vrstah CGT. Odtlej se levičarski sindikati nagibajo na stran Fronte. A tja sedaj škilijo tudi nekateri gremiji MTA. Bordón je zmagal nad Alvarezom s pomočjo „prevoznika“ Moyana, ta pa je eden referentov MTA in sedaj priteguje še druge uporne gremije v „bordonizem“, medtem ko CGT hočeš nočeš podpira menemizem. Tu se bo odločal precejšen del volilne usode.

REZI MARINŠEK

KRIST JE VSTAL

Po kuhinji sta prijetni duh in toplota oznanjala, da se v pečici peče potica. Jajčka so že čakala na mizi in tam je bil tudi ovitek različnih barv, kanadsko darilo prijateljice Karline. — Čakaj, kaj še morem posortiti, je sama sebi polglasno ponavljala Marjana. Urno se je obračala, da bi bilo vse ja pravočasno pripravljeno, ali v duhu je bila daleč. —

Otroci smo tekli na Grič, je pre-mišljevala, tja k izviru Obrka, in tam smo našli prve zvončke. Srečni in vznemirjeni smo jih nabirali. Tudi na vrtu ob mladem drevescu sem jih nekaj našla. Zvončki! Koliko let jih že nisem videla! Pa vrane, ki so krakale pri potoku in postovke, ki so gnezde pod streho! In lastovice! Vrnile so se spet nazaj, popravljale stara gnezda in se pripravila na nov rod.

Pogledala je v pečico, vrhnja skorja potice je bila rumena, a druga je že čakala pripravljena. Pa hren in meso. V soboto bo žegen.

Ali lastovice v črni suknjici... „Vidiš, kako so pridne,“ je rekla mama, „le poglej, kako skrbe za svoj rod.“ Kako je že tisto: „Lastovica vrh stolpiča, Krist je vstal, in vodica kraj gozdiča, Krist je vstal, beli cvet v zeleni trati, Krist je vstal, pa z neba vsi žarki zlati, Krist je vstal, prebudili srce moje, moje drobno srce poje; Krist je vstal, Krist je vstal!“

Starejši otroci smo z očetom hodili k obredom velikega tedna. Gledali smo kako so fantiči razbijali pred cerkvenimi vrati stare zaboje, vsi križi v cerkvi so bili pokriti z vijoličastim blagom, molili smo odpustke, sledili molitvi duhovnikov in v stranski kapeli so postavili Kristusov grob. Na veliki petek so utihnili zvonovi. Medtem so doma opravili generalno čiščenje, mama in Urška sta spekli potice. V soboto zjutraj je Urška skuhala prašičjo gnjat. Bližnja sosedka, stara Ratkovička, mama služkinje Micke, je imela poseben dar pri izdelovanju golobčkov — svetega Duha. Bili so narejeni iz močnega belega papirja, vsi prepleteni. Tudi je pripravljala velikonočne okraske domačih oltarčkov in vse to je naložila v cekarje in prodajala po vsem Krškem polju. Kmetice so obešale golobčke nad oltarčkom in Micka je to prinesla tudi k nam. Občudovali smo enkratno izdelavo, kateri je bila tudi Micka večča.

Ivanček, starejši bratec, pa je barval pirhe, kot je to samo on znal! A ona, Marjanca, je stopila k oknu in občudovala Opatovo goro. Bila je vsa zelena! Pogled mi je splaval do Obrha in preko domačih vrtov. Nekdo je potrkal. Bila je Inova mama, sosedka, pri kateri sem s tolikokrat igrala. „Boš nesla Marjanca pirhe, kot navadno k blagoslovu?“ Seveda jih bom nesla. Bila jih je polna košarica, vedno le vijoličaste barve. Previdno sem jih položila na klop, a denar za kaplana sem dala na pripravljen krožnik. Bila je velikonočna sobota in po kosilu sem z drugimi otroki tekla do Kočarije h kapelici, kjer je kaplan France blagoslavljal žegen bližnjih kmetov. Kmetice so, namesto denarja, v veliko košaro previdno položile jajčka. Cerkovnik je polno košaro počasi dvignil.

V stolpu grajske cerkve je odjeknil strel v pozdrav. S kaplanom Francetom smo se v otroci podali v tretje nadstropje v že pripravljeno veliko sobo. Na mizi je stal križ in sveče, po klopih pa velikonočni cekarji in košare. V veži so čakale služkinje in gospodinje. Obred je bil kmalu končan. Domača Urška si je na glavo položila svitek in nanj velik jerbas. Previdno je šla po stopnicah v drugo nadstropje. V „Urškini“

sobi je stala apostolska miza. Tudi jaz sem odnesla pirhe Inovi mami — in enega sem dobila v zahvalo.

„Ne veš, kako lepo je videti vse otroke zbrane okoli mize! Po molitvi jim delim žegen in s kakšnim veseljem tolčejo pirhe, jedo hren in meso, pa potice! Veliko nas je in veliko mora biti pripravljeno! To je posebna sreča!“ Inženir je poslušal prijatelja in si zaželel, da bi tudi on to skušal, ali vsaj videl kaj takega!

„Povej mi,“ ga je poprosil, „pa, če bi prišel k vam, da bi tudi sam vse to videl! Samo tako od daleč!“ „Seveda, pridi,“ ga je vabil prijatelj. Ti veš, da nas je malo in vsi smo že odrasli!“

In je prišel. Stal je v kotu sobe, ni se hotel vnesti.

V začetku smo se otroci malo sramovali gosta, ker pa je oče delil in mama prigravarjala, smo segli po hrani. Inženir je stal in nas gledal. Njegove kratkovidne oči so se mu orosile. Obrisal si je očala, zunaj je zalajal njegov pes Ari. Še malo je postal, potem pa molče odšel. Mama se je spogledala z očetom. A otroci smo še dolgo sedeli in jedli. Na koncu smo vse ostanke sežgali.

In drugo jutro, na veliko nedeljo navsezgodaj je bilo Vstajenje!

Potica se je spekla, jajčka so bila že kuhana in v kuhinjo je pritekla mala Lučica. „Babi, bom šla lahko jutri s teboj k blagoslovu,“ je poprosila. „Seveda,“ je prikimala Marjana, „pa še Francka bova seboj vzeli.“ Lučica je vesela tekla k mami in Marjana se je spet spominjala.

— In potem, kako je bilo potem? Oče je umrl, čez nekaj let tudi inženirja ni bilo več. Zdaj sta sosedna na pokopališču. Tudi že ni bilo več Opatove gore v ozadju, ne Obrha, ne kaplana Franceta, prijatelja bratov in ne v stolpu strela v pozdrav! Vse se je spremenilo. In prišel je dan, ko smo se poslovili od domovine, ali nikdar je nismo pozabili.

— Spet je pritekla punčka. „Poglej Lučica, ta, večja jajčka bodo rdeča, ona druga zelena.“

„Bom šla res s teboj jutri k blagoslovu?“ „Seveda, tako se vsaj privadiš. A po blagoslovu bomo k nam povabili gospo Mar-to. Sama je, vem, da bo vesela.“

Zvečer je Marjana utrujena in zadovoljna napolnila košek za k blagoslovu. Vsa hiša je praznično dišala in pes Ari se ji je opletal pod nogami.

„Veriga“ na slovenskem odru v Buenos Airesu

Ob cesti, ki se v Žirovnici odcepi od glavne avtomobilske ceste in pelje proti Begunjam na Gorenjskem, stoji prav ob vznožju pogorja majhna vas Doslovče, rojstni kraj Franca S. Finžgarja — sredi „litararnega sveta“, kajti poldrug kilometer od tam se ponaša Prešernova Vrba; iz Žirovnice je iz trdne kmečke družine izšel izobraženi Matija Čop, in če greš iz Doslovč naprej, prideš kmalu, mimo Smokuč, do

Slovensko gledališče v Buenos Airesu je predstavilo ta dokument z ljubeznijo do slovenske in zdomske dramatike; režiser Maks Borštnik je ustvaril živega Finžgarja, ki z njemu lastno dramatsko močjo prikaže sosedo Marka (Blaž Miklič) in Mejača (Marko Rezelj), trmoglavo sprta zaradi verige, ki jo je našel ta na meji onega. Nepremišljene besede enega in drugega privedejo v slepo sovraštvo, ki ga podpihuje

Rodin, kjer je bil rojen Janez Jalen.

To je svet, v katerem je Finžgar začel odkrivati slovenskega kmeta, njegove iztrdega življenja porojene vrline in napake. Pozneje, ko je kot župnik služboval v Sori pri Medvodah, pa se je tako strnil s svojim kmečkim ljudstvom in tako proniknil v njegovo duševnost, da je ustvaril, vzporedno s prozo, tudi svoja najbolj učinkovita odrska dela. V Sori je dozorel kot umetnik, a njegov namen je bil slej ko prej praktičen — pokazati npravstveni nered, ki ga je v slovensko vas na prelomu stoletja prinašalo oderuštvo, prepri in sovraštvo. Finžgarju gre za dosledni življenjski realizem, za preprosto prizorišče in naravni govor. Tako je napisana tudi kmečka igra Veriga, uprizorjena prvič leta 1919, v kateri se sosedo Marko in Mejač spreta zaradi ničvredne verige. Danes nam je ta igra — posebno v zunanjem svetu — razumljiva lahko samo kot zgodovinski narodnostni umetniški dokument.

zdraharski bajtar Drnolec (Janez Krajnik), medtem ko ded Primož (Maks Borštnik) nenehno poziva k spravi in ljubezni. Te osebe so bile podane s čustveno izrazitostjo; prav tako tudi vzporedna igra sosedovih mladih: Micka, Markova hči, ki jo je lepo predstavila Lučka Jereb-Oblak, in Janez, Mejačev sin, v zasedbi Dominika Oblaka — oba sta prikazala ljubezen kot svetlo protiutež sovraštvu. Tudi ženi pravdarjev sta ustvarili prijetno igro vdanosti družinskim usodam — Mino, Markovo ženo je predstavila Mirjanka Voršič-Truden, Mejačevo ženo Lizo pa Marija Zorc. Poleg ostalih stranskih vlog — Janče, Markov sin (Štrubelj Marko); Cene, Mejačev sin (Peršuh Andrejček); Alenka, dekla pri Markovih (Truden Diana); snubač Boltežar (Peršuh Andrej) in sodnijski pisar (Rezelj Andrej), je posebno zanimiva osebnost sosedo Tomažina, ki je v resnici osrednja in — dejal bi — zdrava podoba slovenskega kmeta; predstavil ga je z njemu lastno prepričljivostjo Stanko Jerebič. Končno omenim, da je bila pozitiven doprinos k igri scenerija Toneta Oblaka; luči sta imela na skrbi Damijan Ahlin in Bogdan Magister; asistenta režije: Blaž Miklič in Dominik Oblak; inšpicijentka: Marija Zorc; za upravo in organizacijo pa je skrbel Lojze Rezelj.

Povzemam: eden najlepših prizorov v igri spora zaradi zarjave verige (v Sori je za časa Finžgarjevega župnikovanja do tega res prišlo) je tisti, ko ded Primož zažene zločesto verigo v bližnjo krnico in pri tem sam omahne v smrt.

Predstava slovenskega gledališča v soboto, 25. in v nedeljo, 26. marca, je pomenila dejanje novega kulturnega napora naših naseljencev v Velikem Buenos Airesu.

France Papež

Vsi nastopajoči z režiserjem igre „Voda“ pozdravljajo občinstvo.

Božidar Fink

ANTIGONA IŠČE POLINEIKA

Ko se približuje dan, v katerem so pred petdesetimi leti vojskujoče se sile odložile orožje, se na Slovenskem zaostreje notranji boj med tistimi, ki jim je leta 1945 padla v roke za pol stoletja neomejna oblast, in onimi, ki so se uzurpaciji upirali. Državljanska vojna ali ustreznejše, bratomorni boj se ni končal takrat in ne junija 1991, kot je bilo razglašeno v slovenskem parlamentu.

Njegove posledice, materialne in moralne, še do zdaj niso bile odpravljene. Duhove buri predvsem enostransko zgodovinsko prikazovanje nekdanjih odločitev in njih moralno ocenjevanje. Formalna pravna dejanja in bolj umirjeni ton združenja borcev ne morejo pomiriti duhov, ker ostajajo na ravni deklaracije in dajejo močan vtis, da hočejo biti le umetna megla, ne pa iskreno ponujanje sprave.

Kritičnemu opazovalcu ne uide, da je taktika naslednikov komunističnih struktur načrtno dvotirna. Po eni poti srdito, z najhujšimi obtožbami napadajo demokratični tabor, po drugi mu ponujajo roko z razumevajočim obrazom, za katerim naj bi stala podoba antične Antigone. Divjaški nastopi naj bi v sovraštvu utrdili del publike, balzam pa naj bi prekrival nezacepljene rane in odvrčal od zavzetega odkrivanja resnice in uveljavljanja pravice.

Prva pot je nedvomno odbijajoča za večino, posebno za mljše rodove, saj jim očitno preseda junačenje z brigadami, katere naj bi nekdanje razganjale gnezda slovenskih belih podgan in črnih psov, in to v imenu ideologije, ki je pozneje sama v sebi razpadla z vsem svojim aparatom.

Glasovi naših Antigon pa so zavajajoči. Globoko obžalujejo nesrečno usodo domobrancev in njihovo človeško tragiko. Pomor domobrantskih ujetnikov imenujejo narodno tragedijo, ki mora vzbujati tudi narodno žalost. Vsem pomorjenim naj bi se oskrbelo človeku primeren grob, svojem pa izdal mrliški listi, kot se izdajajo tudi vsem obsojenim na smrt. S tem naj bi bilo zadoščeno pieteti.

Primerjava z Antigono pa za naš primer ne velja. Antična Antigon se je uprla tiranovi prepovedi, ker je vedela, da mora po volji bogov pokopati brata, čeprav je padel v boju proti svojemu mestu, s tem pa je tvegala smrtno kazen, zato si je sama prej vzela življenje.

V našem primeru so elementi zgodbe drugačni.

Na Slovenskem že pet let ni Kreona, ki bi tiraniziral podložnike. Poboji niso več prepovedana skrivnost, odkrivajo se grobišča in postavljajo spominska znamenja. Antigoninega junaštva torej ni več treba.

V antični zgodbi je osrednja sila klic vesti. Drzno bi bilo soditi, da naših pogrebnikov ne priganja moralna nuja. Vendar pa se vsiljuje dvom o njihovih petletnih nastopih in sum, da računajo predvsem na politične učinke za svoje skupinske interese. To misel utrjujejo izjave, ki spremljajo njihove žalostinke. Antigon je potem ravnala iz osebnega nagiba, da izpolni svojo moralno dolžnost. Naše Antigone nastopajo nedvomno za tiste organizacijske strukture, v katerih interesu je, da se „problem“ odpravi naglo in brez pretresov in ne moti več njihove oblasti in vsakršne družbene veljave.

Tebanska vzornica je za ohranitev svoje moralne integritete dala življenje. Naši posnemovalci se ničemur ne izpostavljajo, njihovi nastopi jim marveč prinašajo publiciteto in še kaj.

Najmanj pa je ustrezna primerjava za Antigono zaradi Polineika, ki naj bi bil prisposoda slovenskih žrtev komunizma. Polineik je padel v boju proti svojemu

mestu in velja za izdajalca domovine. Protikomunistični del ne sprejema te oznake za svoje mrtve. Njihov boj ni bil proti svojemu narodu za oblast, kot je bil Polineikov, ampak jim je šlo prav za preživetje in za vrednote, ki so stoletja oblikovale duhovni obraz Evrope in slovenskega naroda.

Stališče naših navidezni pomirjevalcev je torej v strnjeni obliki tole: Smrt vseh, ki jih je zmagovita narodnoosvobodilna vojska pokončala, je bila zaslužena kazen za kolaboracijo in jo je bilo treba kaznovati kot narodno izdajstvo. Ni pa bil ustrezen postopek likvidacije, ker je bila izvršena množično in brez poprejšnjega sodnega procesa. Zgodovinski dogodek je neprijeten, ker moti veličanje partizanskega boja, škoduje političnemu ugledu in zbuja nekaterim občutek ogroženosti.

Tako torej! Pojdimo v Rog, obnašajmo se kolikor mogoče dostojno, ugotovimo, da je bil nekoč pač čas tak, da smo se morali med seboj pobijati, potem pa zagrebimo jame in prepustimo žrtve v njihovi zgodovinski pozabi, z vso njihovo zavrženostjo vred, in tako sebi zagotovimo trajno slavo! Zaradi lepšega pa priznajmo, da je bilo ravnanje z ujetimi nasprotniki res nerodno, in še malo sklonimo glave pred skrivnostjo smrti, potem pa pokončno naprej v boj za svojo edino čast in oblast!

Naše Antigone obeh spolov, te nimajo primerjave z zgledom iz grške davnine, pa ne nastopajo vedno s tako blagim obrazom. Tem pogosteje se pogrezajo v nekdanje odprto sektaštvo, kolikor bolj slovenska javnost dvomi o uradno zapovedani resnici. Zdi se, da se nekaterih polasča obup, saj kar moledujejo za usmiljenje pri kristjanih in jih spominjajo na zapoved ljubezni. Pri nekaterih presenečajo onemogli izbruhi skrajne divjosti. Pri obojih pa se še vedno oglašata tisto staro obtoževanje s kolaboracijo in izdajstvom. Zdi se, da je besedičenje o tem zapovedano po načrtu, ponavlja pa se s tako malo prepričljivosti, da res učinkuje samo še kot prazna puhlica.

Z vsako logiko skregana je trditev, da je sodelovanje z okupatorjem vedno veleizdaja, ki da jo obsojajo kazenski zakoni vseh držav. Taka trditev ne drži, čeprav jo izreče uveljavljen zgodovinar starejšega rodu, ki nosi zlato odličje svobode. Ko je po pretrganju sovjetsko-nemškega pakta nastopila komunistična partija s svojo Osvobodilno fronto, so njeni agenti začeli moriti svoje nasprotnike med Slovenci s pretvezo, da sodelujejo z okupatorjem. Tudi danes je kar naprej na jeziku agentov in zagovornikov stare strukture, da je nekomunistična stran takoj po zasedbi stopila v kolaboracijo.

Splošni občutek kolaboracije pa ne pove nič. Če je sodelovanje prisiljeno, ni zakrivljeno; kadar pa je življenjsko nujno, sploh ni objektivno nasprotno naravnimi in pozitivnim pravnim določilom. Nerazumno bi bilo odpovedati vsako sodelovanje prebivalstva s silami zasedenega ozemlja. To bi pomenilo napovedati skupen samomor. Ali je mogoče označiti za nedopustno kolaboracijo, če Slovenec od okupacijske vojne uprave prejema plačo kot sodnik, policist, prometnik, učitelj ali upravni delavec? Ni bila sramotna kolaboracija, če je kdo sprejel službo občinskega komisarja, saj so po raznih okupiranih deželah ostale na svojih mestih od okupatorja potrjene domače vlade in celo monarhični vladarji. Ali je nečastna kolaboracija ali domoljubno ravnanje dejavnost svobodnih umetnikov, časnikarskih hiš, knjižnih založb in verskih združenj, ki so po pripuščanju okupatorja v Ljubljanski pokrajini ob nujnem prilaganju hudim razmeram skrbeli, da ne zamre duhovni razvoj preizkušane ljudstva?

Tako ravnanje je tudi povsem v duhu konkretnih določb mednarodnega vojnega prava. Ker ima okupator po veljavnih in splošno sprejetih konvencijah dolžnost, da zagotavlja prebivalstvu red in javno življenje ob spoštovanju zakonov, ki veljajo v zasedeni deželi, razen če je to popolnoma nemogoče, je jasno, da se mora iz načelnih in praktičnih razlogov opreti na domačine, da z njim sodelujejo. Tako sodelovanje je torej legitimno.

Zavržno bi bilo sodelovanje, ki bi neposredno prispevalo k vojnim ciljem sovražnika, usmerjenim proti domovini tistega, ki z njim sodeluje, ali njenim vojaškim zaveznikom. Tako bi bilo tudi sodelovanje, ki bi brez slehernega interesa za svojo domovino krepilo njegovo moč ali mu dajalo kakršno koli oporo. Takega sodelovanja se demokratični strani na Slovenskem ne more očitati. Ko je bilo treba sprejeti tudi oboroženo sodelovanje z okupatorjem, je bilo to zgolj zato, da se omilijo in odvrnejo hudi učinki okupacije, ohrani ljudstvo pred splošnim nasiljem od zunaj prinesene revolucije in prepreči razširitev stalinskega sovjetskega imperija na Slovenijo. Samo to je bil prvi namen, ne pa direktno ali indirektno podpiranje sovražnika v škodo lastne domovine. Nerazumljivo je, da se očitek nečastne kolaboracije tako nesmiselno še zdaj ponavlja, celo pri tistih, ki se kažejo naklonjene narodni spravi.

Dopuščati pa je vsekakor treba, da se ocenjuje primernost posameznih odločitev. Konkretni okoliščine lahko moralno neopredeljeno dejanje lahko napravijo dobro ali slabo. Celo odvrtno ravnanje, ki ima temeljne znake kaznivnega dejanja, je lahko upravičeno, kadar je storjeno v silobranu ali skrajni sili. Taka je bila oborožena naslonitev na Italijane in Nemce. Demokratična stran se je zavedala, da je vojaško sodelovanje z okupatorjem, čeprav izključno za narodne interese in ne za sovražnikove vojne cilje, moralno vprašljivo, politično pa hudo tvegano ravnanje. Vendar se je v skrajni stiski morala za to odločiti, ker je bila prepričana, da je ta pot edino možna, da se zavrne notranji naval revolucije. Vdaja revoluciji je bila namreč nesprejemljiva, v ilegalni gverili pa bi se udarili z dvema nasprotnikoma, okupacijo in revolucijo, dežela bi bila prizorišče še hujšega notranjega boja in verjetno zravnanja z zemljo po okupatorjevih represalijah. Razpravljanje o tedanjih alternativnih možnostih je vsekakor treba spodbujati, vendar je to bolj stvar znanstvenih obravnav kot političnih prerokanj. Za neizpodbitno pa je treba sprejeti tezo, da je bil upor komunistični revoluciji sam po sebi legitimno ravnanje, pri katerem so vprašanja o metodah in sredstvih nebitnega ali ločenega pomena.

Je pa tudi oblika indirektna kolaboracije, ki ni v dogovornem sodelovanju, ampak se udejanja v enakih učinkih. Ko so zavojevalci slovenske zemlje hoteli pokoriti in uničiti naš življ, so jim partizanske akcije prihajale kot naročene. Če bi ne bilo objektivno brezumnih, a po namenih revolucije preračunanih izzivalnih dejanj, ki niso reševala naših ljudi, tujcem pa so povzročala le neznatne izgube, bi bile prihranjene strahotne sovražnikovih represalij. Revolucija pa je bila po naravi neposredno namerjena proti notranjemu nasprotniku, večinskemu delu slovenskega ljudstva. Tako sta se našla v nesrečni kombinaciji okupator, ki mu je nastopanje partizanstva služilo za njegov namen, to je za zatiranje „upornega“ ljudstva, in komunistična partija, ki ji je okupacija ponudila edino priložnost, da izvede svoje načrte za

revolucijo. Skupni učinek te kombinacije postavlja drugega ob drugega sopovzročitelja narodne tragedije, nacifašistično okupacijo in komunistično revolucijo.

Če je splošni občutek kolaboracije znosen vsaj zato, ker pojem nima v sebi nujno moralno zavrženega pomena, pa je docela nesprejemljivo zagnano opletanje z narodnim izdajstvom. Taka kvalifikacija nasprotnikov revolucije je namreč pojmovno nerazložljiva in pošastno žaljiva. Obtožiti človeka izdaje naroda pomeni oropati ga človeškega dostojanstva in ga izpostaviti skrajnemu preziru ter moralnemu, lahko tudi telesnemu uničenju. Ljudje, ki so se na primer odločili za pot v tujino, ker so hoteli živeti svobodno, to žalitev posebno občutijo. Če bi bili izdajalci naroda, ne bi oblikovali družbe, ki jim v tujini nado-mesčata domovino, ne bi ohranjali jezika v nadaljnjih rodovih, ne ustvarjali slovenskih kulturnih dobrin ter ne bi prispevali k osamosvojitvi in uveljavljanju Slovenije, ne da bi pričakovali osebnih koristi in vnaprej zahtevali priznanja za zasluge. Ne nosijo odlikovanj in ne prejemajo častnih nagrad; pri moči jih ohranja neoslabljeno domoljubje, zaskrbljenost in prizadevnost za srečo slovenske domovine. Tega duha so prinesli s seboj iz ognja revolucije, ki jim ga je prekalil za vse življenje.

Očitane izdajalstva takrat večinskemu delu naroda pa ni samo osebna žalitev, ki bi bila podlaga za razračunavanje pred sodniki, ampak je strahotna žalitev narodne časti. Narod, ki bi v večini rodil izdajalce proti samemu sebi, ne bi bil vreden življenja v svetovni skupnosti, če bi bila izdaja naroda proti samemu sebi sploh pojmovno mogoča. Žalitev narodne časti s takim obtoževanjem je zločin proti narodu samemu, zmožni pa so ga samo tisti, ki jim je bilo deklarirano vseeno, ali preostane le desetina Slovencev, da bodo le voljna masa nove, brezrazredne in breznarodne družbe.

Sicer pa je že besedna zveza narodno izdajstvo neuporabna, kot je bilo že kdaj razloženo. Naroda sploh ni mogoče izdati, ker ni osebek s pravicami in dolžnostmi. V dejanskem stanju izdaje pa je direktni naklep s posebnim namenom bistven konstitutivni element. Za tipifikacijo izdajalskega dejanja mora biti podan namen, ki neposredno meri na uničenje ali oškodovanje življenjskih interesov pasivnega subjekta, ki mu je storilec zavezan. Pojem kolektivne krivde je v moralni filozofiji in v pravni teoriji že davno zavržen in je sintagma objektivna izdajalska situacija v sebi protislovna. Sektaško nabiranje s skupinskim narodnim izdajstvom je torej nerazumno, žaljivo za narod kot skupnost in škoduje notranjemu miru in zunanjemu ugledu države. Zato bi bilo treba proti njemu ukrepati s pravnimi sredstvi, da se v celoti uveljavi ustavni red in zaščitijo človekove pravice, za katerih varstvo se je zdaj mogoče zatekati tudi neposredno k mednarodnim združenjem in njihovim pravosodnim organom.

Ko govorimo o komunistični revoluciji in uporu proti njej, je treba opomniti še na nekatere razlike.

V zadnjem času se pojavljajo predlogi, naj se ločeno obravnavata narodnoosvobodilni boj in komunistična revolucija. Tu gre za vprašanje, ali sta bila to sploh dva ločena pojavi. Odpor proti okupaciji se je kazal na različne načine: s pasivnim odporom, umikom v ilegalo, podtalno propagando, vohunsko službo za zaveznike, pomočjo preganjanim, organiziranjem sil za čas odkritega odpora pa tudi z nastopanjem oboroženih jeder. Vsa ta dejavnost je imela

(Nad. na 6. str.)

Naše učiteljice v Sloveniji

**„PRELEPA GORENJSKA V PONOS SI MI,
KDOR KOLI TE VIDI, TE ZNOVA ŽELI...“**

Legel je mrak nad belo Ljubljano, ko se je avtobus usmeril proti novemu svetu — prelepi Gorenjski.

V veselem razpoloženju in v tihem pričakovanju novih doživetij ter spoznanj se je iz nših grl oglasila vedno domača „Jaz pa pojdem na Gorenjsko...“ Po lepi vožnji smo kar ob spremstvu ge. Petre Vencelj prispele v našo drugo bivališče v penziji Jagodice v Vopoljah. Tu smo se nastanile nekaj dni, da zasanjamo prelepi alpski svet. Odlikuje ga idiličnost nedotaknjene pokrajine, značilna arhitektura in skrbni značaj in kultura prebivalstva.

Sobota, 4. februarja je bila namenjena obisku Škofje Loke in okolice. Takoj po zavrhu smo se odpravile na pot preko Kranja in venec vasi Sorškega polja: Stražišče, Bitne, Crngrob, Žabnica, Sv. Duh. Pogled je obstal nad tisočletno Škofjo Loko. Avtobus se je ustavil pred mestno občino, kjer nas je čakal prof. Vinka Demšar, vršilec dolžnosti načelnika upravne enote Škofje Loke. Povabil nas je v občinske prostore, nam zaželel lepega počutja ter predstavil mesto in okolico.

Ime Loka, kraja na sotočju dveh Sor, se je prvič pojavilo v zgodovinskih listinah leta 973. Tega leta je nemški cesar Oton II. podaril zemlje Selške in poljske doline freisinskim škofom z Bavarskega. V 14. stoletju so ga obdali z obzidjem, 1457 ga je zavzel in požgal celjski vojskovodja Vito-vec, 1476 so ga napadli Turki, 1511 pa ga je porušil potres, vendar ga je podjetni škof Filip v nekaj letih popolnoma obnovil. Večina takrat obnovljenih hiš je označena in si jih lahko ogledamo še danes (npr. Homanova hiša). Leta 1660 je pogorel mestni trg, leta 1698 je požar uničil Spodnji trg, imenovan Lontrg. Leta 1803 so loško posest prevzeli Habsburžani.

Tisočletna zgodovina Škofje Loke je predvsem zgodovina kulture, ki so jo obeleževali loški rojaki: Pater Romuald — avtor škofjeloškega pasijona, pisatelja Ivan Tavčar, dr. Tine Debeljak, znameniti slikarji Ažbe, Šubic, Grohar. Izven središča mesta se nahajajo še drugi pomembni kulturno-zgodovinski spomeniki: Puštalski grad, starološki grad, cerkev na Suhi in Crngrobu, dvorec Visoko, itd.

Šele po prvi svetovni vojni se je v Škofji Loki pričela razvijati industrija in sicer lesna, usnjarska, tekstilna in klobučarska.

Prof. Demšar nam je tudi poudaril pomen šolstva za Škofjo Loko in se zanimal za razvoj in obstoj slovenskega jezika v naših tečajih.

Za izčrpane in prisrčne besede smo se toplo zahvalile. Zahvala človeku, ki se tiho in skrito prizadeva za ohranitev in napredek tega središča bogate kulturne dediščine.

Nato smo si ogledale mestni trg. Vstopile smo tudi v župno ali šentjakobsko cerkev. Tu nas je pozdravil in nagovoril župnik Jože Miklavčič. Povedal nam je, da je bila cerkev zgrajena v gotskem stilu leta 1472. Po načrtih arh. Jožeta Plečnika so leta 1931 preuredili notranjost cerkve, oltarje in lestence. S pesmijo Bogu na čast smo se poslovile in zahvalile župniku za podobe.

V spremstvu prof. Demšarja smo se podale na škofjeloški grad. Prvotnega so zgradili freisinski škofje. Bil je sedež oskrbnika ali glavarja, v njem je stanoval škof, kadar je prišel pregledat svoje gospostvo. Leta 1891 so ga kupile uršulinke, ki so tudi izvedle večja gradbena dela. V prvi svetovni vojni je bila v njem vojaška bolnišnica, v drugi svetovni vojni so bili zaprti slo-

venski domobranci, danes pa so prostori namenjeni škofjeloškemu muzeju in galeriji. Tudi opis bogate zbirke v muzeju nam je v živo podal prof. Demšar. Ob slovesu smo se tudi zahvalile za podarjene brošure in razglednice.

Odpeljale smo se na Suho, staro slovensko vas, kjer je kulturno-zgodovinsko pomembna cerkev. Prezbiterij je bil poslikan sredi 15. stoletja in sodi med najpomembnejša dela slovenskega srednjeveškega slikarstva. Glavni oltar je znamenit primer baročnih „zlatih“ oltarjev in je po velikosti odlično prilagojen gotskemu prostoru.

Od natrpanega programa smo se okrepcale z dobrim in tipičnim kosilom — posttrvi na tržaški način — v gostilni „pri Zalokarju“ v Selški dolini. V veselem razpoloženju in pesmijo smo preživele urico počitka.

Pot smo nadaljevale proti Železnikom na Sorško planino, kjer so postavljene tri smučarske vlečnice. Tam imajo tudi tri kilometre dolgo smučarsko tekaško progo, pol kilometra dolgo progo za sankanje ter smučarsko šolo.

Po doživetju te bele krasote nas je noč prehitela, a nadaljevale smo pot. Kmalu smo zagledale krasno razsvetljeno cerkev sv. Janeza ob Bohinjskem jezeru. Bohinj — mogočna ledeniška dolina, ki jo je izo-

Glavni oltar v cerkvi sv. Petra v Komendi.

blikoval ledenik s Triglava, največje slovensko naravno jezero, rojstni kraj enega od dveh krakov reke Save, kraj na robu Triglavskega narodnega parka. V tihi noči ob luninem svitu se je oko zagledalo... kam? Srce pa je vse bolj utripalo... zakaj? Tiho slovo od tolike začarane lepote in že smo se napotile nazaj.

5. februarja, smo se zgodaj odpeljale in hitro prispele na Brezje. Že v neposredni bližini te božje poti so nas pozdravljali zvonovi. Bile smo pri redni nedeljski maši. Po opravitvi smo se zbrale pred Marijinim oltarjem in jo pozdravile s pesmijo „Marija skozi življeje“. Zamaknjene v Njeno lepoto smo se poglobile v osebno zahvalno in prosilno molitev. Marijin blag in nasmejan obraz nas je objel v eno samo družino.

Pot smo nadaljevale proti Bledu, enemu najlepših slovenskih naravnih biserov, turističnem kraju, ki je že leta 1903 dobil na

Pozdravni govor prof. Vinka Demšarja v prostorih škofjeloške občine.

veliki mednarodni razstvi zdraviliških krajev na Dunaju zlato medaljo. Največji znamenitosti Bleda sta Blejski grad in jezero. Na njem je otoček z baročno Marijino cerkvijo; tam danes zvonijo zaljubljeni za uslišanje želja, dolge čase pa je bila sloveča božja pot. Pred kratkim je bilo vse to oze mlje vrnjeno cerkvi. Smo pa to jezersko lepoto gledale tudi iz gradu, kamor nas je popeljala ga. Petra ob pripovedovanju blejskih zanimivosti. Blejski grad je urejen kot razstavni objekt. V baročnem traktu ob kapeli, ki je najbolj zanimiva stavba, je Narodni muzej uredil muzejsko zbirko, ki s pomočjo stilnih ambientov in legend razlaga obiskovalcu razgibano zgodovino Bleda od prvih naseljencev v bronasti dobi do srede 19. stoletja.

Po domačem kosilu v lepo urejeni restavraciji „Pri planincu“ smo se napotile ob Blejskem jezeru do cerkve Sv. Martina. Toplo nas je sprejel župnik Jož Martelanc in razložil vsako znamenitost in cerkvene umetnine. Tudi v tej cerkvi smo zapele nekaj lepih Marijinih pesmi.

Popoldan pa nas je pot vodila v Vrbo. Obiskale smo rojstno vas največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna. Cerkev sv. Marka je znamenit spomenik stare arhitekture in slikarje 15. stoletja. V ospredju je Prešernova rojstna hiša, sedaj spremenjena v muzej. V njej je ohranjeno pristno pohištvo ter znamenita pesnikova dela.

Vrnile smo se v Jagodicev penzion, da smo se mogle urediti za obisk koncerta v Kranju na povabilo državnega sekretarja dr. Petra Vencija.

Pevski zbor „dr. France Prešeren“ je slavil 25. letnico obstoja in s svojo mogočno predstavitvijo v župni cerkvi, pred Prešernovim spomenikom ter mestnim gledališčem osvojil vse poslušalce. Pojočega srca in veselih obrazov smo se vrnile.

Po vrnitvi s Štajerske smo na Prešernov dan — praznik slovenske kulture obiskale Komendo. Ko smo prispele tja z avtobusom, sta nas že čakala pred cerkvijo sv. Petra (eno najlepših slovenskih baročnih cerkev, katero je l. 1727 dal zgraditi baron de Testaferata) Jože Pavlič ter malteški vitez Jožef Ciraj. Povabila sta nas v cerkev in nam razložila znamenitosti kraja. Zopet je zadonela lepa in globoka Marijina pesem. Stopil je pred nas župnik in nam tudi on odkril cerkvene umetnine ter dragocenosti. Po obširni in bogati razlagi smo bile povabljene v hišo viteza Ciraja. Stopile smo v klet, spremenjeno v zanimiv muzej in eksponat vseh odlikovanj in daril temu redu, ki ga je še takrat samo predstavljal ta vitez. Sprejel nas je oblečen v viteški redovni obleki in kot tak nas tudi seznanil s tem

redom. Obogatene in zadovoljne smo se poslovile od teh prijaznih ljudi.

Po kosilu smo se podale na ogled mesta Kranj ob spremstvu ge. Petre in vodiča Benedika. Mesto je bilo ovito v slovensko zastavo, saj je bil državni praznik. Kranj je upravno središče Gorenjske, mesto, ki se je razvilo na skalnatem pomolu ob sotočju Save in Kokre. Zasnova mesta sega v čas rimskega imperija. V srednjem veku se je razvil v pomembno trgovsko središče in prometno postojansko, zato je že v 13. stol. dobil status mesta. Kasneje je zaradi svoje naravne varovane lege služil tudi kot utrdba proti vpadam Turkov. Danes pa je pomembno gospodarsko in kulturno središče.

Najprvo smo si ogledale Pršernov gaj, staro kranjsko pokopališče, kjer stoji še nekaj spomenikov. Tu imata grobova in zgrajena nagrobnika pesnika dr. France Prešeren in Simon Jenko.

Daljši je bil ogled Prešernovega spominskega muzeja. Zаметki te pomembne zbirke spadajo v leto 1948, ko je v Kranju stekla akcija pod vodstvom Črtomira Zorca za ureditev hiše, v kateri je živel pesnik. 8. februarja 1964 je bil odprt Prešernov spominski muzej kot del kulturno-zgodovinske zbirke gorenjskega muzeja. Muzej ima originalno pesnikovo pohištvo. V sobi rokopisov in prvotiskov so razstavljeni cenzurno-tiskarski rokopis Poezij, izvod originala Poezij iz leta 1847, original in faksimil Krsta pri Savici in faksimili nekaterih pomembnejših pesmi ter Prešernove pesmi v prevodih.

Nato še mestni trg, kanjon Kokre, obrambni stolp in cerkev na Pungertu, grad Khislstein, Plečnikovo stopnišče z Rožensko cerkvijo, staroslovensko grobišče — kostinsko kapelo ob glavni cerkvi, Prešernovo mestno gledališče. Ogled smo zaključile v župni cerkvi sv. Kancijana, ki je leta 1991 praznovala 500-letnico dokončne dograditve. Tu nas je prisrčno pozdravil in nagovoril župnik in dekan Stane Zidar, ki nas je pred leti obiskal v Argentini. Zahvalile smo se mu za dragoceni knjižni dar. S pesmijo pred oltarjem pa sklenile polno doživeti dan.

Po večerji nas je presenetil domači mladinski zbor in zapel več pesmi v slovo. Vsi skupaj pa smo zapeli pesem slovesa in prijateljstva „Zahaja sonce, pada mrak...“

V četrtek 9. februarja, ko se je komaj svitla prva zarja smo se podale novim obzorjem nasproti. Zmolile smo za srečno pot. V srcih pa je igrala melodija „Siva pot, vodi me, kamor hoče srce...“ V gore, preko Ljubelja, na Koroško!

Nasvidenje, Gorenjska! Oh, da videla bi te še kdaj!

Neda Vesel Dolenc - Mirjam Oblak

NOVICE IZ SLOVENIJE

SLOVENC V ARGENTINI

LJUBLJANA — Umril je univ. prof. dr. Cene Logar, star 82 let. Logar je bil filozof, ki je diplomiral pri Francetu Vebru, potem pa prestopil na stran marksistično dialektičnega materializma. Med revolucijo je bil v vodstvu partizanske OF, po vojni pa osem let zaprt na Golem otoku.

LJUBLJANA — Za slovenske šolarje je zaenkrat odprtih pet domov, v katerih preživijo med šolskim letom pet dni v naravi. Domovi so: Trilobit na javorniškem Rovtu nad Jesenicami, Škorpion na Velikem Boču nad Selnico, Ajda na Libeličah nad Dravogradom, Rak v Rakovem Škocjanu in Medved na Medvedjem brdu. V teh domovih se ukvarjajo s pohodništvom, raziskovanjem, spoznavanjem narave in njenih skrivnosti. Športom, izleti in poukom številnih panog. Pripravljajo še šestnajst novih domov po raznih krajih Slovenije, ki naj bi vsega skupaj mogli zaenkrat sprejeti 850 otrok s spremljevalci.

LJUBLJANA — Ob obisku predstavnikov Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmesca je bilo povedano, da v Sloveniji potrebuje pomoč Rdečega križa okoli sedemdeset tisoč družin. — Za Slovence, ki živijo v BiH pa je odšel konvoj pomoči, ki jim bo pripeljal 1.100 živilskih in 1.100 higijskih paketov; poleg njih bodo tamkajšnji otroci Slovencev dobili tri tone raznih šolskih potrebščin in knjig, zdravil, obutev in obleke, ki so jih nabrali v akciji Slovenski otroci — otrokom BiH.

DUNAJ, Avstija — CEPUS je program, namenjen povezovanju visokega šolstva in študijskim izmenjavam profesorjev in študentov v srednji Evropi. Decembra 1992 so ga ustanovile Avstrija, Slovaška, Poljska, Bolgarija, Madžarska in tudi Slovenija; na letošnji konferenci so sprejele medse tudi Hrvaško, kmalu pa se jim priključi še Češka. Zaenkrat bosta sodelovali Univerza v Ljubljani na področju veterine, kemije in germanistike, Univerza v Mariboru pa na področju ekonomije.

LJUBLJANA — Izšla je zbirka aforizmov Žarka Petana Do amena in naprej (razlaga naslova: amen je konec komunizma, naprej pa danes). Aforizmi so bili spisani od leta 1960 dalje in obsegajo vsemogoče teme: od satiričnega izbruha nasproti družbenopolitični represivni aktualnosti do vedno aktualnih, večnostnih tem. Za primer: „Papir vse prenese, zlasti toaletni papir.“

MARIBOR — Komunio je naslov družbe, ki se ukvarja s predčasno skrbjo za ureditev vsega potrebnega v primeru smrti. Z naloženim denarjem družba zagotovi klientu, da bo vse potekalo po dogovoru: od načina pokopa, izbire krst, objava osmrtnice in postavitve spomenika. Pravijo, da so v Sloveniji že poznali take družbe, ki pa včasih niso držale dogovora in pustile na cedilu zavarovanca.

LJUBLJANA — Ob Koželjevi ulici pri Žalah stoji barakarsko naselje, neke vrste ljubljanska „villa miseria“, ki ga sanitarni inšpektorji iz stanovanjskega sklada vedno kontrolirajo. Pravijo, da se stanje postopoma izboljšuje, vendar da bodo dosedanjih 13 barak in njihovih prizidkov iz kartona, pločevin ali lesa polagoma odstranili. Tudi v teh „žalskih murglah“ je najti slučaje kot tale: za barakami je bila še kar urejena ovčja farma, v eni stavbi pa je bil spravljen tovornjak „za prevoz humanitarne pomoči v BiH.“

LJUBLJANA — Slovenska izseljenška matica je imela redni volilni občni zbor, na katerem so izvolili za predsednika etnologa dr. Janeza Bogataja, za podpredsednika pa Branka Dolenc iz Nove Gorice. Občni zbor je tudi potrdil izseljenški svet, v katerem naj bi bilo dvajset predstavnikov, štirje iz vsakega kontinenta.

LJUBLJANA — Komponist Marjan Lipovšek je praznoval svojo 85-letnico življenja. Za to priliko so mu v Slovenski filharmoniji pripravili slavnostno akademijo z izvajanjem nekaterih njegovih del, pri kateri je sodelovala tudi njegova hčerka mezzosopranistka Marjana Lipovšek. Predsednik Kučan pa ga je odlikoval s srebrnim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

LJUBLJANA — Srebrni častni znak svobode je predsednik Kučan izročil — poleg že omenjenega skladatelja Lipovška — še Franu Žizki in Janku Modru ob 80-letnici ter mezzosopranistki Marjani Lipovšek. Lipovškova je bila odlikovana že julija 1992, Moder pa junija 1994, vendar sta odličji dobila v roke šele letos.

KRANJ — Za okoli tisoč študentov gradijo novo šolsko stavbo Fakultete za organizacijske vede. Predvidoma bo pouk stekel čez dve leti, sčasoma pa naj bi se tod razvilo kranjsko univerzitetno središče.

LESCE — V tovarni Veriga Lesce so lani izdelali 130.000 perov snežnih verig za kolesa osebnih avtomobilov. Prodaja gre dobro in računajo, da bo njihov delež znašal kar dvajset odstotkov verig, izdelanih v Evropi. Tudi veliko tovornih vozil imajo njihove snežne verige, med njimi jih imajo Unproforjeva vozila v Bosni.

MARIBOR — Po razdelitvi PTT Slovenije na Telekom in Pošto Slovenije je slednja spremenila svoj zaščitni znak: poenostavljen poštni rog v črni barvi na rumenem polju. Pošta ima svoj glavni sedež v Mariboru in se skuša postaviti na nove noge, saj je pri delitvi telefonska družba obdržala kar 90 odstotkov lastnine bivše PTT. Vendar mora to lastnino odplačati pošti v petih letih. Dosedanja pošta sodi med srednje razvite poštne sisteme v Evropi, saj je ena pošta na 3.770 prebivalcev in na 39 kvadr. kilometrov površine. Najbolj peša dostava pisem.

LJUBLJANA — Lanski pridelki so bili zelo dobri in v nekaterih primerih rekordni. Statistični podatki kažejo na rekordne hektarske pridelke koruze (6,34 ton zrnja) in krompirja (17,1 tone), na vsaki trti pa je zraslo po več kot dva kilograma grozdja.

IDRIJA — Člani Unescovega projekta Umetnost v bolnišnicah so obiskali psihiatrično kliniko in si ogledali delovanje in rezultate kulturnega udejstvovanja bolnikov. Projekt, v katerega je vključenih 23 držav, bodo razvijali v desetletju 1988-1997, ki ga je Unesco proglasil za desetletje kulture za razvoj. Komisija si je ogledala tudi ljubljansko klinični center, psihiatrično bolnišnico Polje in zdravilišče Rogaška Slatina.

LJUBLJANA — Po 4.500 mestih po vsem svetu je stekla akcija En krog za Sarajevo, s katero zbirajo denar za obnovo (ko bo to mogoče) sarajevskega mestnega prometa. V Ljubljani so to izvedli s prodajo posebnih vozovnic po 50 tolarjev. Izkupiček so mislili vložiti na poseben račun na Dunaju, ljubljansko potniško podjetje pa je predlagalo, da bi v Sarajevo poslali kar mestni avtobus.

NOVICE S PRIMORSKE

TRETJO KAMNARSKO RAZSTAVO je pripravilo Kulturno društvo Igo Gruden iz Nabrežine. Za razstavo so se odločili, ker se je za letošnjo odzvalo mnogo obrtnikov-umetnikov iz vse tržaške pokrajine, ki so se pridružili domačim nabrežinskim kamnosekom.

SLORI — Slovenski raziskovalni center v Trstu deluje že dvajset let. Za to priliko

Osebne novice

Rojstvi: V sredo, 5. aprila, se je v Castelarju rodila Ljudmila Marija Golob, hčerka Andreja in ge. Marte roj. Križ.

5. aprila je bil rojen Nikolaj Selan, sin Marka in Angelike roj. Smole.

Srečnim staršem naše čestitke!

Krst: V slovenski cerkvi Marije Poma-

gaj je bila krščena v nedeljo, 9. aprila, Gабrijela Cecilija Oblak, hčerka lic. Jožeta in lic. Helene roj. Loboda. Botra sta Ivo Smrdelj in ga. Albinca Loboda, krstil pa je župnik Jože Škerbec.

Čestitamo!

Smrti: V Tucumanu je umrla gdč. Beba Fajdiga (72), v Castelarju ga. Ana Božnar roj. Osredkar (98), v Villa Devoto Franc Rus (70), v Mendozi pa Katarina Bajuk roj. Petrič (82). — Naj počivajo v miru!

Občni zbor društva Slovenska vas

Bil je v nedeljo, 2. aprila. Ker ni bil sklepčen ob napovedani uri, se je občni zbor z vso točnostjo pričel od drugem sklicu, to je ob 17. uri.

Predsednik Vinko Glinšek je otvoril občni zbor. Ugotovil je pravilnost sklica, pozdravil vse navzoče in zmolil Oče naš za člane, ki so v tej poslovni dobi umrli. Ti so: ga. Francka Janežič, Tine Grohar in Martin Boštjančič.

Nato je predsednik prebral zapisnik lanskega občnega zbora, ki je bil sprejet. Za zapisnikarja občnega zbora je bil izvoljen Ignacij Glinšek, za overovatelja in skrutinatorja pa prof. Franci Sušnik in Lojze Zupancič.

Potem so bila na vrsti poročila posameznih referentov.

Tajnica ga. Roza Barle je prebrala svoje poročilo, iz katerega zvedemo, da je imelo društvo lansko leto 226 članov, od katerih je 166 plačalo svojo članarino, 19 je bilo oproščenih, 41 članov pa ni spolnilo svoje članske obveznosti. Umrli so trije člani, sprejetih je bilo 6 novih članov. Vsakoletne programirane prireditve so se izvršile kot je bilo dogovorjeno. Z ostalimi Domovi je bilo društvo vedno v prijateljskih stikih in se je vedno po svojih zastopnikih udeležilo vseh sej medorganizacijskega sveta. V

pretekli dobi je imel odbor 10 rednih sej, na katerih so se obravnavale tekoče zadeve v zvezi z društvenim življenjem.

Gospodar Tone Jemec (ml.) je podal pregled o opravljenem delu v Domu in na društvenem igrišču. Po dolgem odlašanju so bili narejeni že dolgo časa načrtovani ražnji za pečenje mesa. Ob igrišču so se postavile nove belo pobarvane udobne klopi za gledalce in upokojece, ki hodijo ob določenih dneh na igrišče. Zamenjala se je zastarela ograja z novo višjo in močnejšo. Na odbojkinem igrišču je narejena nova razsvetljava, bolj primerna za večerni šport. V zgornji sobi se je pripravila večja omara, kamor naj se spravi društveni arhiv.

Knjižničarka Zlata Adamič je s svojega področja poročala, da je v teku leta prejela 350 knjig od nekdanjega Baragovega misijonišča in drugih darovalcev. Izposojanje knjig je naraslo z ozirom na lansko leto. Razveseljivo dejstvo.

Podjetni in neutrudljivi športni referent Toni Žitnik je napovedal več nogometnih tekmovalj v bližnji bodočnosti.

Občnega zbora se je udeležilo 59 članov, ki so vztrajali do konca, ko se je občni zbor ob 19. uri zaključil ob splošnem zadovoljstvu udeležencev.

I. G.

ANTIGONA IŠČE POLINEIKA

(Nad. s 4. str.)

namen vzdrževati duha svobode in ohranjati v ljudstvu pogumno upanje na rešitev, vse pa s čim manjšimi žrtvami in brez posameznih nagibov.

Komunistična partija pa je poklicala k splošnemu uporju med sovražno okupacijo zato, da je po načrtih Kominterne sprožila revolucijo na slovenskih tleh. Kar pozna zgodovina pod kratico NOB, je bilo po namenu in izvedbi revolucija za cilj, ki so bili povsem tuji slovenski duhovni in družbeni stvarnosti. Gibanje je sicer imelo dva obraza, a nakana absolutnih pobudnikov je bila samo ena: boljše vizacija Slovenije. O tem pričajo posledice. Na Slovenskem je bil prispevek v boju proti silam, ki so ozemlje okupirale, neznamen, domači nasprotniki pa so bili že med revolucijo in po njenem koncu fizično pokončani, kar jih je ostalo, pa so postali sužnji totalitarnega sistema skoraj za pol stoletja. Ni torej razločevanja med narodnoosvobodilnim bojem in revolucijo, prvo je istovetno z drugim.

je predstavil dvodnevni posvet na temo „Narodnostna skupnost, čezmejno sodelovanje in evropska integracija“. Na sporedu sta bili tudi dve okrogli mizi, pri katerih so obravnavali predvsem položaje slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji in na Hrvaškem. Sedanji predsednik Slorija je prof. Emidij Susič.

Na osebni ravni pa se bodo morali osvestiti udeleženci spopada na obeh straneh. Ni namreč mogoče oporekati dobremu namenu in čistemu domovinskemu čutu mnogih pripadnikov partizanske akcije, in takim je treba izkazati spoštovanje. Hkrati pa je treba tudi obžalovati, da je komunističnim voditeljem pri tolikih ljudeh uspelo prikriti prave namene in utrditi zaupanje edino v njihovo vodstveno sposobnost. Boj za narodno svobodo je v načelu vzvišena pobuda in udeležba v njem je po namenu zaslužna. Pri nas pa so mu metode in učinki odvzemali moralno neoporečnost in končni namen strankarskih pobudnikov, da si prigrabijo vso oblast po vojni, mu je jemal sleherni legitimnost. NOB je bil tedaj po namenu in poglobitvini učinkih istoveten s komunistično revolucijo in mnogo njegovih pripadnikov je bilo v njegovih vrstah s poštenimi nameni. Zaslužijo si proslavljanje, vendar kot tragične žrtve komunistične prevare.

Sporočanje teh pogledov na našo skupno preteklost, ki je tako usodno razdvojila slovensko družbo, ni popravljaje zgodovine in zasenečevanje njenih svetlih strani. Hoče biti le pobuda za revizijo enostranskega zgodovinopisja, da se odkrije vsa zgodovinska resnica.

Ta nas bo osvobodila krivičnega vrednotenja in odnosov, po njej se bo vzpostavil mir, ki ga znotraj sebe Slovenija zelo potrebuje.

BLAGOSLOVLJENE PRAZNIKE
GOSPODOVEGA VSTAJENJA
VOŠČI VSEM ROJAKOM

ZEDINJENA SLOVENIJA

Vstali Kristus — naše upanje, naša vera!
Blagoslovljeno veliko noč želi

Zveza slovenskih mater in žena

SLOVENSKI DOM CARAPACHAY

želi vsem rojakom

blagoslovljene velikonočne praznike

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

vošči rojakom v tujini in domovini

blagoslovljene praznike Kristusovega vstajenja

NAŠ DOM - SAN JUSTO

*vošči vsem članom in prijateljem
srečne in blagoslovljene
VELIKONOČNE PRAZNIKE!*

*Vesele velikonočne praznike
vsem članom in prijateljem želi!*

SLOMŠKOV DOM

DRUŠTVO SLOVENSKA VAS

želi
rojakom tu in po svetu
blagoslovljeno veliko noč

DRUŠTVO SLOVENSKA PRISTAVA

želi
vsem članom, prijateljem in znancem
blagoslovljene velikonočne praznike

Srečne in blagoslovljene
velikonočne praznike
vam želijo

Janez Jakoš in sinovi

Rivadavia 13410, Colón 17, Pizzurno 554
Tel.: 654-4869 - Fax: 656-8368 - Ramos Mejía

**Kreditna zadruga Sloga
in Mutual Sloga**

Bmé Mitre 97 Tel.: 658-6574/654-6438 Ramos Mejía

*voščita vsem svojim članom
in prijateljem v Argentini in
po svetu za velikonočne praznike
veliko blagoslova, zadovoljstva in miru!*

*Vsem Slovincem v Argentini
želi blagoslovljene velikonočne praznike*

*Veleposlaništvo
Republike Slovenije v Argentini*

Blagoslovljene velikonočne praznike želi vsem rojakom

dr. Andrej Fink

ODVETNIK - URADNI PREVAJALEC ZA SLOVENŠČINO
Civilne, kazenske, trgovske zadeve. Delovna razmerja.
Posvetovanja. Zapuščine

Larrea 929 - PB "A" Tel. 961-2163 - (1117) Capital Federal
Ponedeljek, sreda in četrtek od 16. o 20. ure.

Blagoslovljene velikonočne praznike želi

dr. Katica Cukjati

ODVETNICA

Nova pisarna:
Boulogne Sur Mer 362 (1766) La Tablada Tel. 652-5638
Ob ponedeljkih, sredah in petkih od 18. do 20. ure.

*Velikonočno voščilo slovenski državi, vsem Slovenkam in Slovincem
tako v domovini kot v zamejstvu in drugod po svetu*

...in nikoli več trpljenja Velikega petka slovenskemu narodu temveč samo
resničnega „Vstajenja“ in zmage dobrega nad zlim.

Rane, ki jih je zlo prizadelo Slovincem so še vedno odprte in kljub „Vsta-
jenju“ bolijo.

Daj Bog, da bi se kmalu zacelile...

Levstik Vinko

Dragi rojaki, dragi prijatelji!

Čas hitro teče in leto je minilo od obiska pri Vas. Lani sem velikonočne
praznike praznovala z vami in med nami, letos pa bom v praznovanju dni
našega odrešenja v mislih povezana z vami. Še enkrat se vam iz vsega srca
zahvaljujem za vse lepe trenutke, ki sem jih preživela pri Vas. Vsaka Velika
noč me bo spominjala nanje.

Vsem vam želim blagoslovljene, vesele in doživete velikonočne praznike.
Naj vam vstali Odrešenik da moči in upanja.

Vsem pošiljam pristrčne pozdrave iz pomladne Ljubljane

Mateja Maček

**Vesele
velikonočne praznike
želi**

**TINTORERIA INDUSTRIAL
RAMOS MEJIA S.A.**

**ŽE VEMO, KDO BO V PRIHODNJIH DNEH PREBIL
EN TEDEN NA HANŽELIČEVINI V CORDOBI.**

Prvi torek v mesecu je bila izžrebana članica Mutuala št. 2255.
Njej in spremljevalcu PRIJETNE POČITNICE!

Toda igra se nadaljuje. Prvi torek v juliju (4. 7. 1995)
bo drugo žrebanje z istim dobitkom. Pogoji so:

- Naložba \$ 200.- v navadni hranilni vlogi
- Karta SLOGA

KONEC LETA PA BO PONOVO VELIKO ŽREBANJE!

Dobitek sta dve letalski vozovnici BUE-LJU-BUE med tistimi člani,
ki se bodo pridružili novi uslugi SLOGE

KARTA SLOGA - MULTIRED

Že sprejemamo pristopnice za pridobitev kartice! - Obiščite nas!

Sloga da več! V Slogi je moč!

MALI OGLASI

ORIENTE S.R.L. - Prevozi - poroke - rešilni avtomobili - mrliske vežice - pogrebi - Monseñor R. Bufano 2651 (ex Camino de Cintura) 1754 San Justo - Tel.: 651-2500 / 651-2335

ZDRAVNIKI

dr. Marija Avguštin - Specialistka za očesne bolezni. Ponedeljek, torek in petek od 16. do 20. ure. Roma 3122 - 1. nadstr. 3. - Isidro Casanova (20 m od Rute 3). Tel.: 485-5194

PSIHOLOGIJA

Lic. Jelka Oman, psihologinja. Psihološka pomoč pri učenju in vedenju, orientacija pri izbiri poklica in v njem, ter za starše in vzgojitelje. Finocchietto 1949, Hurlingham, Tel.: 665-0268

Psihoanalitični konzultorij: lic. psih. Marko Mustar; Santa Fé 3228, 3° „M“ - Capital - Tel.: 831-3546.

ELEKTRONIKA

Električni material za industrijo in dom. Elektro Ader - Franci Jarc. Av. Ader 3295 - Munro; Tel.: 766-8947 / 762-1947

ZOBOZDRAVNIKI

Viktor Leber - splošna odontologija, implantes óseo-integrados; sredi in petek, od 14 do 18; Belgrano 3826 - 7. nadstr. „B“ - San Martín - Tel.: 755-1353.

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije; letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Šenk - Tel.: 762-2840.

Tel. 441-1264 / 1265

Lataške karte, rezerva hotelov, najem avtomobilov in izleti po svetu

LEGAJO N° 3545-82 Y. Yrigoyen 2742 - San Justo

ADVOKATI

dr. Katica Cukjati - odvetnica - ponedeljek, sredi, petek od 18. do 20. ure - Boulogne Sur Mer 362, La Tablada, Tel.: 652-5638

dr. Marjana Poznič - odvetnica - Vsak dan od 15. do 18. ure - Lavalle 1290, pis. 402 - Tel. 382-1148

dr. Franc Knavs - odvetnik - ponedeljek, torek, petek od 16 do 20 - Tucumán 1455 - 9. nadstr. „E“ - Capital - Tel.: 476-4435; tel. in faks 46-7991.

dr. Lilijana Kožar, odvetnica; Bogotá 3099, 2° B, Capital. Torek in petek od 16. do 20. Tel.: 613-1300

ARHITEKTURA

Arh. Jure Vombergar - načrti in vodstvo gradbenih del. Av. Gaona 2776, Haedo. Nov telefon: 443-7385.

ZA DOM

Matija Debevec - soboslikar. Barvam stanovanja, pohištvo. Peguy 1035 - (1708) Morón - Tel.: 489-3319

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda - Sarmiento 385 - 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - Tel.: 325-2127.

Kreditna Zadruga SLOGA - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA - Bm. Mitre 97 - (1704) Ramos Mejía - Tel.: 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA - PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - República de Eslovenia 1851 - Uraduje od sredah od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA - PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS - Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 ure (ga. Marija Gorše).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) - H. Yrigoyen 2756 - Tel.: 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 ure (gdč. Julka Moder).

SLOGA - PODRUŽNICA SAN MARTIN Slovenski dom - Córdoba 129 - Tel.: 755-1266 - Uraduje ob četrkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

Gospodarske novice

2,8 MILIJARDE DOLARJEV DEVIZNIH REZERV je imela Slovenija konec lanskega leta. Rezerve so se lani nenehno povečevale. Od tega so devizne rezerve Banke Slovenije znašale milijardo 581,4 milijona dolarjev.

BANOVSKÉ TOPLICE BODO LEPŠE. Radenska razpolaga z večino hotelskih, gostinskih in bazenskih površin v Pomurju. Obnovili in razširili bodo bazenske površine v kopališču Banovske toplice. Začeli bodo z gradnjo sodobnega temeljnega središča, vrednega 8,5 milijona mark.

50 HEKTAROV OLJČNIH NASADOV so obnovili in zasadili v slovenski Istri. Vseh oljčnih nasadov - tudi breskovih - je danes že 800 hektarov. Oljka je v zadnjih letih napredovala na častno mesto med sadnimi vrstami. V Sloveniji je največ jabolčan, saj ima kar 2600 hektarov nasadov.

27. maja:

ŠKOFJA LOKA

DISCO

Na Pristavi

RENT-A-CAR Ilex-Impex v Sloveniji

- Najem avtomobila.
 - Skupinski prevozi po Sloveniji.
- Ugodne cene za Slovence po svetu.

V Ljubljani Boštjan Kocmur: tel./faks 00-386-61-346-734
V Buenos Airesu tel. 651-7459 oz. 258-8952

Veleposlaništvo Republike Slovenije

Olazábal 2060 - 1428 Capital Federal

Tel. 786-6689

Faks 781-7740

Veleposlaništvo Republike Slovenije sporoča, da na velikonočni ponedeljek, 17. aprila, ne bo uradnih ur, ker se v Sloveniji ta dan ne dela.

Svétnik na veleposlaništvu g. TOMAŽ MIKLAVČIČ pride v Buenos Aires v petek, 14. aprila, ob 9.25 uri z Swissair.

Slovensko-latinskoameriška trgovska zbornica

vabi vse člane in prijatelje, posebno še univezitetne študente,

na praktično predavanje o kakovosti Certifikat ISO 9000 v četrtek, 27. aprila ob 20. uri v podjetju Herman Zupan S. A.

Prijave v pisarni Zbornice do 24. aprila ali na tel. 658-6574/654-6477

Vabimo vse podjetnike, ki bodo letos potovali v Slovenijo in bi tam želeli obiskati in spoznati razna podjetja, naj to sporočijo v pisarno, da navežemo stike in pripravimo srečanja.

OBVESTILA

VELIKI ČETRTEK, 13. aprila:

V Slovenski hiši ob 19 maša in obredi.

VELIKI PETEK, 14. aprila:

V Slovenski hiši obredi ob 19. uri.

Slovensko gledališče Buenos Aires predstavlja živi križev pot na Trgu "Mitre" pred stolnico v San Isidru ob 21. uri.

VELIKA SOBOTA, 15. aprila:

V Slovenski hiši ob 22. uri velikonočni vigilija, maša in obredi.

VELIKA NOČ, 16. aprila:

Velikonočni obredi v slov. domovih.

ČETRTEK, 20. aprila

V San Martinu ima Zveza žena-mati svoj redni mesečni sestanek.

SOBOTA, 22. aprila:

Maša in komemoracija za pok. delegata dr. A. Starca v Slov. hiši.

NEDELJA, 23. aprila:

Občni zbor Zedinjene Slovenije.

43. misijonska tombola v Slovenski vasi.

NEDELJA, 30. aprila:

Občni zbor Slomškovega doma po sv. maši.

35. obletnica Doma v Carapachayu.

NEDELJA, 7. maja

Romanje v Luján.

ZSMŽ odsek San Justo

vabi na družinsko kosilo
1. maja 1995 ob 13. uri.

Žrebanje - Po kosilu lepe melodije v izvedbi:
Ani Rode - Luka Debevc
in Ivana Vombergarja.

Dobiček namenjen v pomoč našim potrebnim rojakom.

Vsi lepo vabljeni.

Prijave tel.: 652-5137 - 484-6905 - 441-5528

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
Director: Valentín B. Debeljak
Proprietario: Eslovenia Unida
Redacción y Administración:
RAMON L. FALCON 4158
(1407) BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: (54-1) 636-0841
Telefax: (54-1) 636-2421

Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.
Uredniški odbor:
Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati,
Gregor Batagelj

Correo Argentino Suc. 7	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual N° 85.462	

Naročnina Svobodne Slovenije:
za Argentino \$ 55; pri pošiljanju po pošti pa \$ 60; obmejne države Argentine 90 USA dol.; ostale države v obeh Amerikah 100 USA dol.; Evropa 110 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 120 USA dol.; vse za pošiljanje z letalsko pošto. Z navadno pošto 75 USA dol. za vse države.

Čeke na ime „Eslovenia Libre“

Stavljenje in oblikovanje:
MALIVILKO - Telefax: (54-1) 362-7215

TALLERES GRÁFICOS VILKO S.R.L.
Estados Unidos 425 - Tel./Fax: 362-7215
(1101) Buenos Aires

Ravnateljstvo srednješolskega tečaja

vabi vse srednješolce iz notranosti države, da se vpišejo kot dopisni dijaki na naslov: **Srednješolski tečaj ravn. Marko Bajuk - R. L. Falcón** 4158 - 1407 Capital.

Dne 7. aprila je odšel k Bogu v 86. letu starosti naš dragi mož, oče, stari oče in tast, gospod

Rudolf Ribnikar

Zahvaljujemo se delegatu Jožetu Škerbcu, dr. Juretu Rodetu in župniku Franceu Šenku za molitve ob krsti in daritev pogrebne sv. maše. Hvaležni smo vsem, ki so nas spremili v težkih urah.

Žalujoči: žena Angela
hčerka Eva
sinova Rudi in Miha z družinama
ter ostalo sorodstvo

Buenos Aires

Ljubi Gospod, svojega Boga z vsem srcem in vso dušo in vsem mišljenjem in svojega bližnjega kakor samega sebe.
To izvrsuj in boš živel. (Lk 10, 27-28)

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je dne 8. aprila v 99. letu starosti zaspala v Gospodu naša draga mama, stara mama, prastara mama, gospa

Ana Božnar roj. Osredkar

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki ste ji lajšali zadnje trenutke življenja. Iskren Bog plačaj dr. Mihi Starihu za zdravniško pomoč, Francetu Bergantu in drugim slovenskim duhovnikom, ki so ji prinašali sv. obhajilo in zanjo molili ob krsti, Francetu Himmelreichu za pogrebno sv. mašo, gospema Mici Cerarjevi in Albinci Kopačevi za njuno pomoč ter vsem, ki so jo kropili in spremljali na zadnji zemeljski poti.

Žalujoči: hčerke: s. Marija, Francka por. Oblak, s. Ivanka
vnuki: Jože z ženo Heleno, Miha, Franci, Tone, Dominik z ženo Lučko
pravnuki: Marjanka, Pavel, Gabrijela

Buenos Aires, Río Gallegos, Cruz